

Innspill til leselyststrategi for voksne, fra Skolenes landsforbund

1. Hovedutfordringer

Den største utfordringen er ikke bare at mange voksne leser lite, men at **tilgangen til gode, relevante og inkluderende leseopplevelser er skjevt fordelt**. Det rammer særlig voksne med svake ferdigheter, minoritetsspråklige, personer utenfor arbeidslivet og dem uten etablert lesevaner. Skolenes landsforbund velger å legge vekt på bibliotek tjenesten i sitt høringsinnspill.

Tre utfordringer peker seg ut:

- **Skjevt litteraturtilbud.** Mange voksne trenger bøker på flere språk, i flere formater og på ulike nivåer – noe som forutsetter bibliotek med ressurser til å bygge og vedlikeholde samlinger.
- **For lite fagkompetanse og kapasitet.** Voksne som strever med lesing trenger veiledning og trygg oppfølging – det krever fagutdannede bibliotekarer med tid.
- **Svak koordinering.** Lesing berører arbeidsliv, integrering, helse og demokrati – uten biblioteket som felles infrastruktur faller mange mellom stolene.

Kort sagt: **Leselyst for voksne løftes ikke uten et vesentlig sterkere bibliotek.**

2. Hva som virker

Voksne motiveres særlig av:

- **Relevans og gjenkjennelse** – litteratur som speiler deres språk, kultur, interesser og livssituasjon.
- **Lav terskel og trygghet** – steder der man kan komme uten prestasjonspress.
- **Personlig kontakt og veiledning** – mennesker som kan anbefale bøker, hjelpe med nivåtilpasset litteratur og skape mestring.
- **Sosiale fellesskap** – lesesirkler, arrangementer, samtaler og møteplasser.

Dette er **kjerneoppgaver i bibliotekene** – derfor er biblioteket det viktigste virkemiddelet for å øke voksnes leselyst.

Tiltak som virker:

- **Bredt, flerspråklig og nivåtilpasset tilbud** – lettest, fag og skjønn, lyd og digitalt.
- **Kompetent bibliotekpersonale** som kan formidle og veilede på tvers av språk, nivå og behov.
- **Lesefellesskap i biblioteket** – lesesirkler, språkkafeer, bokprat og temakvelder.
- **Samarbeid med NAV, voksenopplæring og frivillighet**, der biblioteket er en nøytral og inkluderende arena.

3. Forslag til strategi

Skal strategien lykkes, må bibliotekene være **fundamentet**. Jeg anbefaler:

A. Styrk bibliotekene

- **Øk basisbevilgningene** så alle kommuner kan tilby et bredt, oppdatert og flerspråklig utvalg.
- **Sikre nok fagutdannede bibliotekarere** – med tid til formidling, veiledning og oppsøkende arbeid.
- **Nasjonal satsing på flerspråklige samlinger**, med støtte til innkjøp på minoritetsspråk.

B. Senk terskelen

- **Utvid åpningstider og tilgjengelighet**, særlig der leseaktiviteten er lav.
- **Støtt lesefellesskap** – språkkafeer, lesesirkler og arrangementer for voksne.
- **Utvikle biblioteket som læringsarena** i samarbeid med voksenopplæring, NAV og frivillighet

For voksne som **ikke** oppsøker biblioteket av seg selv, må terskelen senkes ved å **ta biblioteket dit folk er**: oppsøkende formidling og «pop-up»-tilbud i samarbeid med for eksempel NAV, arbeidsplasser, voksenopplæring og frivillighet – med korte tekster, lytting (lydbok) og nivåtilpassede innganger som gir rask mestring. Det er ofte en innfallsport å avholde ulike typer arrangementer/aktiviteter som kan fungere som «lokkeduer» inn på biblioteket.

C. Måltrett tiltakene

- **Flerspråklig formidling** for voksne med norsk som andrespråk.
- **Lettlest og nivåtilpasset** for voksne med svake grunnleggende ferdigheter.
- **Møteplass for voksne i omstilling**, med relevant faglitteratur og veiledning.

D. Koordinator nasjonalt

- Forankre strategien på tvers av departementer, med **bibliotekene som hovedarena**.
- Etabler **langsiktige finansieringsordninger** som gir forutsigbarhet.

Oppsummering

Voksne får leselyst når de opplever **mestring, relevans og fellesskap**. Biblioteket er den eneste offentlige arenaen som kombinerer gratis tilgang til mangfoldig litteratur (også lettlest og flerspråklig) med faglig veiledning og inkluderende møteplasser.

Med nok fagutdannede bibliotekarere kan flere få konkrete boktips, hjelp til å finne riktig nivå og et lavterskel fellesskap som gjør det lettere å lese videre.

For å gi voksne leselyst bør strategien prioritere:

- styrking av bibliotekene som lokale nav for lesing og læring
- bredt, flerspråklig og nivåtilpasset litteraturtilbud

- tilstrekkelig og kompetent bemanning
- lavterskel, sosiale og inkluderende aktiviteter

Uten sterke bibliotek blir det vanskelig å skape varig leselyst hos voksne som i dag mangler motivasjon. En leselyststrategi for voksne kan ikke lykkes uten et tilgjengelig og profesjonelt bibliotekvesen.